

OPŠTI ANESTETICI

Prof. dr Mirjana Milovanović

OPŠTI ANESTETICI

Opšta anestezija - reverzibilna paraliza CNS-a praćena gubitkom svesti.

1. **Veliki mozak**
2. **Bazalne ganglije**
3. **Mali mozak**
4. **Kičmena moždina***
5. **Produžena moždina**

**Mehanizam
descendentne
paralize CNS-a**

Cilj OPŠTE ANESTEZIJE

Da se postigne:

- gubitak svesti
- analgezija
- arefleksija
- relaksacija skeletnih mišića,
uz očuvanje vitalnih funkcija!

STADIJUMI OPŠTE ANESTEZIJE

- Prvi stadijum – *analgezija*
- Drugi stadijum – *delirijum*
- Treći stadijum – *hirurška anestezija*
- Četvrti stadijum – *respiratorna paraliza*

ima 4 stupnja, a
**intervencije se vrše na
prelasku iz 3. u 4.
stupanj.**

OPŠTI ANESTETICI- podela

Inhalacioni opšti anestetici - IOA

Parenteralni (ekstrapulmonalni, bazalni, injekcioni) opšti anestetici

INHALACIONI opšti anestetici

1. Lako isparljive anestetičke tečnosti (halotan, enfluran, metoksifluran, izofluran, trihloretilen, etar, hloroform)
2. Anestetički gasovi (azotni oksidul, ciklopropan, etilen)

Farmakokinetika

inhalacionih anestetika (IA)

Apsorpcija IA se ostvaruje na osnovu razlike u parcijalnom pritisku (P_a) anestetičkog sredstva u alveolarnom vazduhu i krvi.

Faktori brzine apsorpcije IA:

1. **Koncentracija IA** u mešavini gasova koje pacijenti udišu
2. **Plućna ventilacija**
3. **Brzina prolaska pare ili gasa** kroz alveolarnu membranu
4. **Rastvorljivost IA u krvi**
5. **Minutni volumen srca**
6. **Razlika $P_a IA_{arterijska\ krv} / P_a IA_{venska\ krv}$**

Koeficijent rastvorljivosti krv/gas –određuje brzinu uvoda u anesteziju i delimično brzinu buđenja. Što je manji, pre će se postići viši parcijalni pritisak, pa je i brzina uvođenja veća.

Koeficijent rastvorljivosti ulje/gas predstavlja stepen rasvorljivosti u masnom tkivu i govori o uticaju na brzinu buđenja. Što je veći, buđenje je sporije.

MAC (%) - minimalna alveolarna koncentracija

anestetičkog sredstva potrebna da se kod 50% pacijenata izgubi odgovor na mišićnu stimulaciju (kožni rez). Predstavlja osnovni element **kliničke anestezije**. To je mera anestetičke aktivnosti na mestu delovanja anestetika, i može da služi za upoređivanje efekta inhalacionih anestetika.

Anestetik	Koeficijent rastvorljivosti krv/gas	Koeficijent rastvorljivosti ulje/gas	MAC u O ₂
Halotan	2,54	24	0,75
Enfluran	1,91	98,5	1,68
Isofluran	1,46	90,8	1,15
Sevofluran	0,69	53,5	6,9
Desfluran	0,42	18,7	2
Azotoksidul	0,47	1,4	

U FARMAKOKINETSKOM SMISLU UVOD JE ZAVRŠEN kada se pritisci u tkivima izjednače sa alveolarnim parcijalnim pritiskom gasa.

U FARMAKODINAMSKOM SMISLU UVOD JE ZAVRŠEN kada je u mozgu postignut anestezirajući parcijalni pritisak gasa.

Eliminacija IA– odvija se preko pluća.

Farmakodinamika IA

Mehanizam delovanja – IA podižu prag za električno pražnjenje neurona, otežavanjem ulaska Na^+ -jona u nervnu ćeliju.

IA najverovatnije menjaju fizičko-hemijske karakteristike ćelijske mebrane, a time i jonskih kanala.

Prednosti inhalacione anestezije:

- lako i brzo uvođenje u anesteziju
- brz izlazak iz anestezije i oporavak
- mala mogućnost predoziranja anestetika

Nedostaci inhalacione anestezije:

- potrebna operaciona sala i posebna oprema
- veća podražljivost respiratorne sluznice
- veća incidenca razvoja delirijuma (drugi stadijum)

IA**Osobine****Neželjena
dejstva****Kontraindikacije****Halotan**

- Brzo i lako uvođenje u anesteziju (2-3 Vol%)
- Ne podražuje respiratornu sluznicu

Hipotenzija, depresija disanja, aritmija**Hepatotoksičnost****Maligna hipertermija (svinje rase landras i pietren)****Sterilitet (kod čoveka)****Ne davati kod životinja lečenih:**

- aminoglikozidima
- blokatorima Ca⁺⁺-jonskih kanala (vetapamil, nifedipn...)
- fenobarbitonom
- gravidnim jedinkama i onim sa srčanom insuficijencijom

Enfluran**Pogodan za konje, pse i mačke****Dobra relaksacija mišića za abdominalnu hirurgiju****Srčana aritmija****Depresija disanja****Tremor i povraćanje – postoperativno****Maligna hipertermija svinja (moguća)****Ne davati kod životinja sa:**

- srčanomom insuficijencijom

Izofluran**Pogodan za pse, mačke, konje, ptice****Bezbedniji od halotana i enflurana****Srčana aritmija (moguće)****Tremor i povraćanje – postoperativno**

IA

Osobine

**Neželjena
dejstva**

Kontraindikacije

Metoksifluran

- Pogodan za konje, pse, mačke, ptice, lab. životinje
- Dobra analgezija
- Dobra relaksacija mišića

Lako rastvorljiv u krvi pa se teško upravlja anestezijom

Hipotenzija, depresija disanja, aritmija

Nefrotoksičnost

Ne davati kod životinja sa:
- srčanomom insuficijencijom
- bubrežnom insuficijencijom

Sevofluran

Pogodan za konje, pse, mačke, ptice, lab. životinje

Sličan metoksifluranu, ali daleko bezbedniji !!!

Desfluran

Pogodan za pse, mačke, konje, ptice

Bezbedniji od halotana i enflurana

Depresija disanja (posebno kod svinja)

Maligna hipertermija kod svinje

NDC 871-606-87
ULTANE®
sevoflurane
250 mL
INHALATION ANESTHETIC
NOVAPLUS™
Product of Japan

NDC 10019-360-60
Forane®
(isoflurane, USP)
Liquid for Inhalation
250 mL
Baxter
Mfg. and Mktg. by affiliates of
Baxter Healthcare Corporation
Deerfield, IL 60015 USA

Ethane®
(enflurane)
2-chloro-1,1,2-trifluoroethyl ethyl ether
& nonflammable, nonexplosive mixture
MARKETED BY OHIO MEDICAL PRODUCTS
A Division of Airco, Inc. Madison, WI
Caution: Federal (U.S.A.) law prohibits

NDC 10019-641-24
Suprane®
(desflurane, USP)
Liquid for Inhalation
240 mL & only
Baxter
Manufactured for
Baxter Healthcare Corporation
Deerfield, IL 60015 USA
By: Baxter Healthcare Corporation of Puerto Rico
Guayama, Puerto Rico 00734 USA

IA	Osobine	Neželjena dejstva
Etar, Hloroform, Trihloretilen		Podražuje respiratornu sluznicu Snažne aritmije Hepatotoksičnost
Azotokidul (N₂O) “gas smejavac”	Najmanje toksičan Veoma slabo anestetičko dejstvo Kombinuje se sa halotanom	Cijanoza – kod primene nerazblaženog N ₂ O Ulazi u rumen preživara i prouzrokuje timpaniju!!!

PARENTERALNI opšti anestetici

Aplikuju se i.v., i.m.

Dobar injekcioni anestetik treba da ima:

- rastvorljivost u vodi i dobru aktivnost
- liposolubilnost
- nepodražljivost tkiva
- veliku terapijsku širinu
- netoksičnost za srce, pluća, bubrege ...
- brzu i potpunu biotransformaciju
- kompatibilnost sa drugim lekovima i anestheticima
- specifični antidot

PARENTERALNI opšti anestetici

Prednosti parenteralne anestezije:

- lako doziranje (na kg t.m.)
- brzo uvođenje u anesteziju sa malom incidencom razvoja delirijuma
- jednostavna tehnika davanja anestetika
(moguća primena u terenskim uslovima)
- u toku anestezije nema iritacije disajnih puteva
(hipersalivacija, bronhosekrecija)
- moguća primena kod mladih, starih, gravidnih jedinki, iznurenih i bolesnih jedinki

PARENTERALNI opšti anestetici

Nedostaci parenteralne anestezije:

- otežana kontrola dubine anestezije
- veća incidenca depresije disanja zbog predoziranja
- slaba relaksacija abdominalne muskulature (zahteva primenu više anestetika)

Indikacije za injekcione opšte anestetike:

1. ***Uvodna (bazalna) opšta anestezija***- koja se produbljuje i održava IA
2. ***Kao kratkotrajna opšta anestezija*** – za kratkotrajne hirurške intervencije i invazivnije dijagnostičke procedure (bronhoskopija, laparaskopija)

Mehanizam delovanja – injekcioni anestetici

Teorija dejstva na jonske kanale:

delujući na različite jonske kanale

- **inhibišu funkciju ekscitatornih receptora** (glutamatni, acetilholinski, 5-HT receptori);
- **potenciraju funkciju inhibitornih receptora** (GABA receptori)
- **inhibišu oksidaciju glukoze i piruvata**

BARBITURATI

FARMAKOLOŠKE KARAKTERISTIKE pojedinih injekcionih opštih anestetika

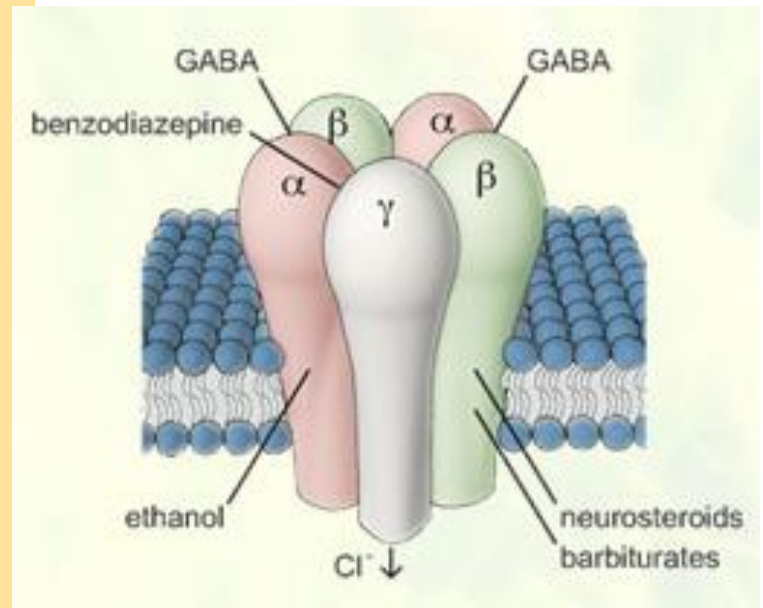
BARBITURATI – najstarija grupa injekcionih opštih anestetika

- Prema dužini anestezije dele se na one sa **dugim**, **srednje dugim**, **kratkim** i **ultrakratkim** delovanjem
- Prema hemijskoj strukturi barbiturne kiseline na **oksibarbiturate** i **tiobarbiturate**
- U prometu se nalaze u obliku soli natrijuma (lako rastvorljivi u vodi)
- Vodeni rastvori barbiturata imaju pH 9-10

Barbiturat	Hemijski sastav i dužina dejstva	Trajanje anestetičkog dejstva (i.v. primena)
Fenobarbito	oksibarbiton, dugo	4-8 h
Barbiton	oksibarbiton, dugo	3-6 h
Pentobarbiton	oksibarbiton, kratko	1-2 h
Amobarbiton	oksibarbiton, dugo	-
Sakobarbiton	oksibarbiton, ultra kratko	10-30 min
Heksobarbiton	oksibarbiton, ultra kratko,	5-10 min
Tiopenton	tiobarbiton, kratko, ultra kratko	0,5-1 h
Metoheksiton	tiobarbiton, ultra kratko	5-10 min
Tamilon	tiobarbiton, ultra kratko	5-10 min

Mehanizam delovanja BARBITURATA

- Vezuju se za GABA receptore na hloridnom kanalu i produžavaju otvorenost kanala
- Smanjuju ekscitatorne efekte GLUTAMATA
- Remete sinaptičku transmisiju inhibicijom natrijumskih i kalcijumskih kanala i stimulacijom aktivnosti kalijumskih kanala.

Tiopenton-natrijum, pentobarbiton natrijum

- Derivati barbiturne kiseline sa kratkim delovanjem
- Aplikuju se isključivo i.v.
- Indikovani su za uvođenje u OA kod svih vrsta **domaćih životinja**, **ptica** i **oglednih životinja**

Neželjena dejstva:

- depresija i zastoje disanja
- oštećenje miokarda **najvažnija**
- hipotenzija
- iritacija tkiva
- buđenje je otežano, praćeno cviljenjem i nekoordinisanim pokretima glave i ekstremiteta

Disocijativni OA – ketamin, tiletamin

Anestetik/ način davanja	Mehanizam delovanja	Indikacije/ kombinovana primena	Neželjena dejstva
Ketamin (i.v., i.m.)	<p>Blokatori NMDA receptora</p> <p>Deluju u izvesnoj meri depresivno na opioidne, monoaminergične i muskarinske receptore i voltažno-zavisne Ca⁺⁺-jonske kanale.</p> <p><u>Pod dejstvom anestetika različiti nivoi CNS-a bivaju odvojeni jedan od drugo – depresija i stimulacija CNS-a istovremeno</u></p> <p>Menjaju reaktivnost na senzorne impulse, koji dolaze do korteksa ali se ne registruju zbog disocijacije retikularne i limbuse regije.</p> <p>Daju anesteziju i analgeziju, ali ne i relaksaciju mišića</p>	<p>Anestezija - konji, goveda, psi, mačke, svinje, ptice, reptili</p> <p>Kombinuje se sa tijazinima, fenotiazinima benzodiazepinima.</p>	<p>Nevoljna vokabulacija i nevoljni pokreti prilikom buđenja,</p> <p>Izraženi psihomotorni efekti (čovek)</p> <p>Midrijaza, hiperglikemija, hipertenzija, tahikardija, bronhodilatacija (stimulacija simpatičkih centara)</p>
Tiletamin (i.v., i.m.)		<p>Anestezija - psi, mačke</p> <p>Zolazepam + tiletamin (Telazol®)</p>	

Anestetik/ način adavanja	Mehanizam delovanja	Indikacije/ kombinovana primena	Neželjena dejstva
Propofol (i.v.)	<p>Smanjuje razgradnju GABA, čime produžava otvorenost Cl⁻ jonskih kanala GABA_Areceptora i hiperpolarizaciju neurona (deluje slično barbituratima)</p> <p>Ne prouzrokuje analgeziju, niti miorelaksaciju</p>	<p>Anestezija - psi, mačke, konji, svinje Sedacija Kombinuje se sa α_2-agonistima (konji)</p>	<p>Oštećenje eritrocita (mačke) kod višekratne primena (u razmaku od 3-4 dana)</p> <p>Hipotenzija, negativno inotropno dejstvo (psi)</p> <p>Apnea kod bolus injekcije (psi)</p> <p>Lokalna bolna reakcija na mestu primene</p>
Etomidat (i.v.)	<p>Podstiče GABA-ergičku transmisiju (deluje slično barbituratima)</p> <p>Ne prouzrokuje analgeziju, niti miorelaksaciju</p>	<p>Anestezij (uvod) psi, mačke (posebno pogodan za pacijente sa nestabilnim kardovaskularnim sistemom) Kombinuje se sa opioidima, benzodiazepinima, fenotiazinima)</p>	<p>Minimalna neželjena dejstva- veća TŠ od barbiturata</p>

Anestezija riba

2-fenoksietanol (0,5-0,6 ml/l ili 500-600ppm)

registrovan samo za ukrasne, nejestive vrste riba *

Tricaine methanesulfonate (MS-222)* je lokalni anestetik, blokator Na⁺-jonskih kanala (karenca 21 dan)

Ugljen dioksid (karenca 0 dan) –dozvoljeno sredstvo za anesteziju riba bez obaveze registrovanja.

*-registrovani za primenu na ribama

Benzokain eksperimentalna upotreba

Kvinalidin- (indikator za titraciju)-eksperimentalna upotreba

https://www.researchgate.net/publication/237238095_Comparison_of_Efficacy_of_Five_Anesthetics_in_Goldlined_Sea_Bream_Sparus_sarba